

ZID – City Art & Performance Center

Creativiteit als motor voor positieve verandering

Here We Are – Liefde, 29 april 2017 in de Stadsschouwburg Amsterdam

Beleids- en activiteitenplan 2018-2020

ZID – City Art & Performance Center

De Roos van Dekamaweg 1

1061 HR Amsterdam

Tel. 020 4888449

www.explorenz.nl

www.zidtheater.nl

www.zidacademy.nl

ZID Theater verbindt kunst, cultuur en samenleving

ZID in Beeld 2017

ZID

Inhoud

Voorwoord

1	Uitgangssituatie ZID Theater	5
1.1	<i>Inleiding .....</i>	5
	<i>Doelstellingen .....</i>	6
2	De ZID-methode	8
3	Het maatschappelijk vraagstuk	10
3.1	<i>Omvang van het maatschappelijk vraagstuk .....</i>	10
3.2	<i>De oorzaken van het maatschappelijk vraagstuk .....</i>	10
3.3	<i>Aanpak maatschappelijk vraagstuk .....</i>	11
3.4	<i>Waarom er behoefte is aan het initiatief van ZID .....</i>	12
3.5	<i>Doelgroepen en samenwerking met sociale partners .....</i>	12
3.6	<i>Doelgroepsbereik en stakeholders .....</i>	12
4	Ambitie 2018-2019	13
4.1	<i>De ambitiedoelstelling .....</i>	13
4.2	<i>Lokaal, landelijk, internationaal .....</i>	13
4.3	<i>Fases van ZID .....</i>	14
5	Activiteiten 2018-2019	16
5.1	<i>Thema .....</i>	16
5.2	<i>ExploreZ .....</i>	16
5.2.1	<i>Vrije Stad .....</i>	17
5.2.2	<i>Bread&Songs .....</i>	18
5.2.3	<i>Balkan Kitchen .....</i>	18
5.2.4	<i>Maak je wereld .....</i>	18
5.3	<i>Vrije Podia .....</i>	19
5.4	<i>Here We Are – Vrijheid .....</i>	19
5.5	<i>Productie Vrijheid .....</i>	20
5.6	<i>CultuurGidsen .....</i>	20
5.7	<i>VerhalenVanger .....</i>	21
5.8	<i>Internationaal .....</i>	23
5.8.1	<i>Caravan Next .....</i>	23

5.8.2	Samenwerking Dar Amsterdam.....	23
5.8.3	Tandem.....	24
6	Planning.....	26
7	Onderzoek in het kader van ExploreZ.....	26
8	Communicatieplan ZID – Community Art & Performance Center.....	27
9	Financiën	31
9.1	<i>Inleiding.....</i>	31
	<i>Bijlage 7 Curriculum Vitae kernmedewerkers van ZID.....</i>	32

Minister Bussemaker op bezoek tijdens NLDoet, maart 2017.

Voorwoord

Voor u ligt het Beleids- en activiteitenplan van Stichting ZID voor de periode 2018-2020. Dit plan beschrijft de ambities en de activiteiten van ZID – City Art & Performance Center de komende twee jaar.

In deze snel veranderde wereld dreigen we onze vrijheid, die de basis vormt van onze maatschappij, in te moeten leveren. In tijden van politieke onrust, terroristische aanslagen, vluchtelingenstromen uit oorlogsgebieden, vragen we ons af wat vrijheid vandaag de dag voor ons betekent? Is vrijheid voor mij anders dan vrijheid voor ons? Hoe verhoudt persoonlijke vrijheid zich tot een samenleving met veel maatschappelijke uitdagingen op sociaal en politiek vlak?

In Nederland wonen meer dan 1 miljoen mensen in wijken die als achterstandswijken bestempeld worden. In bijna veertig procent van de wijken is de leefbaarheid sinds 2012 gedaald. Dat blijkt uit onderzoek naar ruim 130 achterstandsbuurten in Nederland door Stedennetwerk G32 (2015). De belangrijkste reden voor het verval is dat zogenoemde kwetsbare groepen, mensen met schulden, met psychiatrische problemen en vroegtijdige schoolverlaters, bij elkaar in een wijk wonen. Daarnaast investeert de overheid minder in de leefbaarheid van de wijken. Buurtcentra zijn gesloten en ook woningbouwcorporaties zijn minder actief op het gebied van leefbaarheid. Kortom, door de economische crisis, de ingezakte woningmarkt en veranderend overheidsbeleid is er de afgelopen jaren steeds minder aandacht voor kwetsbare wijken.

In een tijd waarin de overheid veel verwacht van onze burgerkracht en de maatschappelijke transitie in volle gang is, blijven extra impulsen in achterstandswijken hard nodig. Op het terrein van sociale cohesie heeft ZID Theater, door haar unieke en bewezen aanpak, haar sporen verdiend. Zo werd ZID in 2011 bekroond door het Oranje Fonds voor de kracht van haar methodiek en het succes om mensen uit verschillende culturen, van verschillende klasse en leeftijden, met elkaar te verbinden. Een interculturele, intergenerationele en interdisciplinaire aanpak die ook op internationaal niveau als voorbeeld wordt gezien. ZID vertegenwoordigt Nederland in een grootschalig EU-project Caravan Next over sociaal artistieke praktijken in Europa (2015 – 2019).

Vanuit deze betrokkenheid voelt ZID de noodzaak een voortrekkersrol in te nemen en met een nieuw creatief en uitdagend programma de wijken in te trekken. ZID wil – met en voor stadsbewoners - op zoek gaan naar mogelijkheden om de vrijheid die zo essentieel is, in stand te houden.

De komende twee jaar heeft ZID als vertrekpunt het thema Vrijheid. Vrijheid is de rode draad in de festivals die ZID gaat organiseren, in de projecten in buurthuizen en wijken en in de grote productie die vanaf 2019 gemaakt gaat worden.

1 Uitgangssituatie ZID Theater

1.1 Inleiding

ZID is actief in cultuureducatie, cultuurparticipatie en community art. ZID werkt vooral in de zogenaamde ‘achterstandswijken’. Het gezelschap wordt geleid door Karolina Spaić en Sebo Bakker. Daarnaast is een groot team jonge theatermakers en medewerkers aan ZID verbonden. ZID werkt vanuit de thuisbasis in Amsterdam zowel landelijk als internationaal. In 2011 werd ZID bekroond met het Appeltje van Oranje, de jaarlijkse prijs van het Oranje Fonds. In 2013 werd Sebo Bakker genomineerd als Amsterdammer van het jaar. In 2014 nomineerde het Fonds voor Cultuurparticipatie ZID's project *Van de Werelddaken On Tour* voor de *Gouden C*. Karolina Spaić ontving in 2015 in Mostar (Bosnië) een internationale theaterprijs voor haar bijdrage op het gebied van kunsteducatie en maatschappelijke betrokkenheid. In de periode 2012 - 2015 was ZID geselecteerd voor het Groeiprogramma van het Oranje Fonds om de eigen methodiek landelijk te verspreiden. De resultaten waren ernaar:

In 2015 waren 10.000 mensen betrokken bij ZID als deelnemer en/of als bezoeker. In 2016 waren dat er zelfs 16.000 door de ‘pilot’ van Festival ExploreZ in december. ZID begeleidt buiten Amsterdam ook in Den Haag en Amersfoort stadsbewoners die aan kunst- en cultuurprojecten deelnemen. Inmiddels zijn in totaal tachtig ‘CultuurGidsen’ actief: vrijwilligers die zelfstandig in hun buurt activiteiten organiseren. Om alle bij ZID betrokken deelnemers en professionele begeleiders duurzaam met elkaar te verbinden heeft ZID een netwerk opgezet waarin wordt uitgewisseld over tips, tricks en resultaten: de ZID Academy.

Missie

Op de Balkan betekent het woord ‘zid’: de muur. Bij ZID Theater staat het voor: het doorbreken van muren tussen mensen door middel van kunst en cultuur. Het sleutelwoord is verbinden en kunst en cultuur is de weg. ZID wil met haar activiteiten bijdragen aan een creatieve en leefbare maatschappij.

ZID verbindt kunst en cultuur met de samenleving door creatieve talenten van stadsbewoners (jong en oud, met verschillende culturele en sociale achtergronden) in te zetten voor positieve verandering. ZID wil mensen inspireren om over grenzen heen te stappen, met een methode die de actieve en duurzame kunst- en cultuurparticipatie van de deelnemers bevordert.

ZID ziet in maatschappelijke transformatie de sleutel. Het begint bij de mensen zelf en aandacht voor dat wat zij wel kunnen in plaats van wat ze niet kunnen. ZID gaat uit van het positieve. Samen zoeken professionals en stadsbewoners naar de behoeftes en talenten. Iedereen uit de wijk is welkom en diversiteit staat centraal. ZID maakt bijzondere producties waarin wijkbewoners en professionele artiesten samen optreden. De voorstellingen worden gespeeld in kleine en grote zalen en op internationale festivals.

Doelstellingen

City art & performance aanbod creëren dat de missie en ambitie van ZID uitdraagt.

- De culturele en maatschappelijke participatie van bewoners uit aandachtswijken bevorderen.
- De verschillende talenten van de deelnemers stimuleren en ontwikkelen, op een manier die positief doorwerkt naar hun dagelijks leven.
- Verschillende werelden met elkaar verbinden.
- Een wijk overschrijdend, landelijk netwerk van creatieve bewoners opbouwen, dat zowel fysiek als online contact houdt.
- De sociale cohesie in de kwetsbare wijken duurzaam verbeteren door bewoners op een intensieve manier met elkaar te verbinden.
- Continuïteit in het *Community art & performance* aanbod brengen, met opeenvolgende en op elkaar aansluitende reeks activiteiten, die duurzaam van aard zijn.

Bereik

Jaarlijks zijn duizenden mensen betrokken bij ZID, als deelnemer en/of als bezoeker. In 2015 waren het er 10.000, in 2016 zelfs 15.000 door twee edities van het internationale festival ExploreZ.

Ontwikkeling

De afgelopen periode heeft ZID zich geconcentreerd op twee onderdelen: het aanscherpen van de methodiek, zodat het mogelijk is om deze op verschillende plaatsen uit te rollen, en het werken aan duurzame resultaten. We hebben geleerd hoe we onze werkmethode kunnen toepassen in een nieuwe omgeving (bij een organisatie, in een andere stad of een ander land). Dat is grote winst, want dat betekent dat ZID in andere plaatsen aan de slag kan gaan en veel meer mensen kan bereiken. De projecten CultuurGidsen, ZID Academy en VerhalenVanger zijn concrete producten van deze ontwikkeling.

ZID heeft de afgelopen jaren in Amsterdam, Amersfoort en Den Haag tachtig CultuurGidsen opgeleid. Dit zijn vrijwilligers die in hun buurt activiteiten en evenementen (mede) organiseren. Daarnaast heeft er het project VerhalenVanger plaatsgevonden. Dit heeft zich ontwikkeld tot een overdraagbare methode om deelnemers te helpen en te stimuleren tot een verhaal te komen over de zaken die hem / haar bezighouden. Via ZID kunnen mensen ook een training krijgen om groepen te leiden met het spel VerhalenVanger.

Om alle, bij ZID betrokken, deelnemers en professionals duurzaam met elkaar te verbinden heeft ZID de ZID Academy opgericht. Dit is een platform voor creatieve stadsmakers / wijkbewoners, die elkaar online en offline ontmoeten, stimuleren, inspireren en motiveren. ZID Academy organiseert ook masterclasses en inspiratiedagen.

ZID Academy

Iedereen die zich aansluit bij een programma van ZID wordt uitgenodigd voor de ZID Academy. Dit is een platform voor creatieve stadsmakers - wijkbewoners. De ZID Academy is een groeiend netwerk dat in 2016 als pilot is opgezet. Door de en-

thousiaste deelname en reacties van bewoners die hiermee in aanraking zijn geweest, is er besloten om dit verder uit te bouwen en meer mensen te laten aansluiten.

Niet alleen deelnemers en wijkbewoners kunnen terecht bij de ZID Academy. De komende jaren gaat ZID aan de slag om haar methodiek te delen met professionals in andere steden van het land zodat uiteindelijk meer bewoners worden bereikt. De ZID aanpak geeft stadsbewoners een hoofdrol, neemt hun vragen en behoeftes als vertrekpunt. Zij krijgen een podium en de 'tools' om hun eigen talenten te ontwikkelen en in te zetten als kracht voor het transformeren van hun buurt of wijk. De methodiek en de bereikte resultaten zullen ook gedeeld worden via de ZID Academy. Geïnteresseerde vakgenoten kunnen hier terecht voor kennis en ervaringen.

De ZID Academy wordt opgezet als een duurzaam landelijk netwerk voor creativiteit en innovatie. Een plek voor partners uit de maatschappelijke en culturele sector. Maar ook een plek waar stadsbewoners kunnen aansluiten om zich verder te ontwikkelen en samen te werken. Een plek waar creativiteit de motor is. Samen met de redactie van *Buurtcommunities* organiseert ZID Academy jaarlijks in Pakhuis de Zwijger bijeenkomsten over trends en ontwikkelingen binnen (cultuur)participatie.

Op dit moment telt de Academy 65 leden, buurtbewoners uit verschillende steden. Er is een actieve Facebookpagina, een gesloten facebookgroep waar de gidsen elkaar online ontmoeten en de website www.zidacademy.nl. In 2017 wordt de Academy doorontwikkeld. Er wordt onderzocht hoe het digitale platform het beste kan worden ingezet, zodat alle deelnemers er actief gebruik van maken.

Internationaal

Sinds 2013 werkt ZID samen met het Cultureel Centrum *Dár Amsterdam* in Larache (Marokko) in opdracht van de Gemeente Amsterdam. In 2016 is ZID gestart met de organisatie van een jaarlijks internationaal festival, ExploreZ, in samenwerking met stadsbewoners en kunstenaars uit binnen- en buitenland. In 2018 organiseert ZID Theater samen met internationale verwante organisaties uit Spanje, Denemarken, Italië, Polen, Griekenland, Servië en Marokko opnieuw het festival met en voor alle Amsterdammers: ExploreZ. Er zullen veel presentaties zijn van ZID-activiteiten waaronder de première van de productie aan het einde van het project *Vrijheid van dichtbij*. Via het EU-project *CARAVAN NEXT Feed the future: Art Moving Cities* krijgt de internationale aanpak van ZID de komende jaren nog meer zichtbaarheid. Dit project wordt financieel ondersteund door de Europese Commissie. ZID Theater vertegenwoordigt Nederland en werkt intensief samen met twaalf Europese partners op het gebied van sociaal- artistieke praktijken in Europa.

Waardering

ZID ontving de afgelopen jaren verschillende prijzen en nominaties voor haar werk, waaronder in 2011 het Appeltje van Oranje, de jaarlijkse prijs van het Oranje Fonds. In 2018 ontving ZID Theater de Gouden C voor de Provincie Utrecht van het Fonds voor Cultuurparticipatie

Kernteam	
Artistieke en algemene leiding en voorstel- lingsregie	Karolina Spaić
Artistiek medewerker, coach en trainer, acteur	Sebo Bakker
Zakelijke leiding	Malou Lintmeijer
Projectleiding organisatorisch	Susanne Hazen
Workshop docen- ten/verhalenvertellen/theater/dans	Daan Bosch, Claribel Rodriguez, Ista Puntrato en Joske Daamen
Dramaturg	Andrada Simo
Docenten voor jeugd & kinderen (4)	4 docenten
Productieleider voorstellingen en tournee	Lianne Bloemen
Tekstschrijfster	Wendela de Vos
PR & Marketing	1 medewerker
Impact adviseur	Willem van de Craats

2 De ZID-methode

Als artistiek projectontwikkelaar brengt ZID de werelden van mensen, organisaties en lokale partners bij elkaar. Dit wordt gerealiseerd door middel van de *ZID-methode*, op resp. lokaal, nationaal en internationaal niveau en verband.

De kracht van ZID is de bijzondere werkmethode, de *ZID-methode*, waarmee het lukt om mensen uit verschillende culturen, en van verschillende sociale klasse en leeftijden met elkaar te verbinden. Een interculturele, intergenerationele en interdisciplinaire aanpak, uitgevoerd door professionele begeleiders, docenten en/of ondersteunt door ZID getrainde buurtacteurs.

Het uitgangspunt van de werkmethode is dat elk individu creatief is en een talent bezit. De talentontwikkeling van het individu wordt door *community art & performance* binnen een sociaal, cultureel en maatschappelijke context geplaatst. De interdisciplinaire aanpak van de methode wordt gebruikt met het doel om diverse mensen aan te kunnen spreken en te stimuleren, waardoor een grote groep van interculturele en intergenerationele mensen wordt aangetrokken. De methode werkt vanuit de hier onder beschreven kernwaarden, waardoor het resultaat boekt bij deelnemers en met succes wordt geïmplementeerd in iedere buurt en omgeving door middel van community art & performance projecten.

Talentontwikkeling: kennismaken en ontwikkelen

De ZID-methode start met het ontdekken van de creatieve talenten van deelnemers. Daarnaast coacht ZID de deelnemers op zelfvertrouwen en op het nemen van initiatief.

De deelnemers worden gestimuleerd om zichzelf te uiten, om hun verbeelding te gebruiken, om creatief te denken en om nieuwe vaardigheden te leren.

Doordat ZID een opbouw in de activiteiten aanbiedt (qua leeftijd en niveau) worden deelnemers uitgedaagd om zich steeds verder te ontwikkelen. ZID stimuleert deelnemers om ook na afloop van een project door te gaan met het benutten van hun talenten voor zichzelf, voor anderen en/of de eigen buurt. Dat kan door elders cursussen te gaan volgen, of door bij ZID te blijven en deel te nemen aan vervolgvormen. Gevorderde deelnemers kunnen bij ZID verdergaan als CultuurGids of door zich aan ZID te verbinden als 'buurtacteur' voor presentaties en voorstellingen.

Multidisciplinair

ZID werkt met een multidisciplinaire aanpak, waarbij theater, dans, muziek en film aangeboden worden. Dit biedt de deelnemers een ruime keus aan disciplines waarin ze zich kunnen ontwikkelen. Verder worden de disciplines meegenomen in de onderzoeksfases, het werken met verschillende (doel)groepen en in de artistieke processen naar de nieuwe voorstellingen.

Diversiteit & Intercultureel

ZID werkt met mensen uit verschillende culturen en van verschillende sociale klasse bij elkaar, zodat er binnen de activiteiten een goede afspiegeling is van de buurt en van de huidige maatschappij. Kunst is een ideale manier om met elkaar in dialoog te gaan. Gezamenlijk workshops en trainingen volgen betekent dat mensen kennismaken met verschillende opvattingen, culturele uitgangspunten en elkaars werelden. Diverse deelnemers worden letterlijk en figuurlijk dicht bij elkaar gebracht. Door de verschillende achtergrond van de deelnemers en de uitwisseling die plaats vindt krijgen ze meer inzicht in elkaars cultuur en leefwereld. Diversiteit is DNA van ZID, met de focus op de interculturele communicatie.

Intergenerationeel

ZID werkt met verschillende groepen deelnemers, apart maar ook gezamenlijk. Voor ZID werkt het optimaalst om met deelnemers van 8 tot 80 jaar door elkaar samen te werken. Jong en oud zijn opgegroeid in verschillende tijden, verschillende regio's (ook mondiaal) en verschillende culturele omstandigheden. Puttend uit verschillende tradities, achtergronden en leefwerelden kunnen ze elkaar onderling veel leren door kennis en vaardigheden van generaties uit te wisselen. De dialoog tussen de generaties is een belangrijk uitgangspunt.

Herkenbare thema's

ZID werkt expliciet met de verhalen en de inbreng van de deelnemers. Deze verhalen verbinden de mensen met elkaar, doordat ze hun eigen ervaringen hieraan kunnen spiegelen. Herkenbare thema's, onderwerpen die voor veel mensen opgaan en niet cultuur- of plaatsgebonden zijn, bieden hiervoor de beste basis. De thema's zijn bijvoorbeeld: liefde, droomstad, helden uit boeken, jong en oud. De gekozen thema wordt op basis van vooronderzoek door de bijeenkomsten en

workshops onderzocht met de grote groepen deelnemers. Hieruit wordt de input geselecteerd voor het maken van de eindpresentaties en de voorstellingen. De deelnemers van de vooronderzoek kiezen of ze zelf actief aan de creatieve- artistieke proces mee willen werken.

Maatschappelijke context

ZID streeft naar duurzaamheid door mensen niet alleen via cursussen aan elkaar te verbinden, maar door de hele omgeving bij de activiteiten te betrekken. We koppelen deelnemers waar mogelijk aan de maatschappelijke en culturele organisaties in een wijk. ZID biedt de deelnemers op die manier een infrastructuur waar ze na afloop van een project gebruik van blijven maken. Presentaties zijn belangrijk omdat daardoor ervaringen openbaar worden gemaakt, zichtbaar en toegankelijk voor de medebewoners. ZID wil de hele buurt inspireren en motiveren om mee te doen. Vaak levert dit weer nieuwe deelnemers op.

In alle projecten die we realiseren, wordt sociale samenhang door cultuur als middel in een wijk gestimuleerd. Door de deelname aan de culturele activiteiten ontstaan positieve en sterke nieuwe verbanden, die na het project vaak voortgezet worden.

3 Het maatschappelijk vraagstuk

3.1 Omvang van het maatschappelijk vraagstuk

Feit is dat de overheid zich daar waar mogelijk terugtrekt uit de buurten en de wijken. De bezuinigingen van de afgelopen jaren hebben hun sporen achter gelaten. Voorzieningen zijn afgebouwd en maatschappelijke organisaties beknot. Dit levert een spanningsveld op tussen het accommoderen van voorzieningen, de mogelijkheid tot zelforganisatie van buurtbewoners en het programmeren van activiteiten. Bovendien verschuift de rol van de gemeente in dit krachtenveld. Minder centrale regie, meer proces faciliteren met een burger die meer een zelfsturende rol dient te gaan spelen. Gemeentelijke bestuurders en betrokken professionals worstelen in dit kader vooral met een positioneringvraag. Waar zijn we voor? Voor wie moeten we er zijn? Dat zowel lokale overheid als maatschappelijke organisaties op zoek gaan naar nieuwe oplossingen, voor een andere aanpak van vraagstukken in de wijk, is te prijzen. Wat doen we nog wel en wat doen we niet meer in de wijk? En wie betaalt daarvoor de prijs? Dat is in feite de vraag met betrekking tot de positionering van de verzorgingsstaat. Centrale vragen hierbij zijn: wat moeten we gaan doen? Wat zijn daarvoor de eerste stappen?

3.2 De oorzaken van het maatschappelijk vraagstuk

ZID, met al vijftien jaar als thuisbasis de Kolenkitbuurt in Amsterdam West, richt zich met de *ZID-methode* op mensen die in aandachtswijken, d.w.z. kwetsbare multiculturele wijken, wonen. Veelal wijken die sterk aan het veranderen zijn, waar

gesloopt en gerenoveerd wordt en waar autochtone en allochtone bewoners met uiteenlopende culturele en sociaal maatschappelijke achtergronden naast elkaar, maar niet noodzakelijkerwijs met elkaar leven. Het onderlinge contact, dat in algemene zin bijdraagt aan de veiligheid en leefbaarheid van een wijk, is vaak gering. Tegelijkertijd zet de centrale overheid een koers in om overheidstaken te decentraliseren naar gemeenten. De AWBZ/WMO, Jeugdzorg, Participatiewet en de invoering van het Passend Onderwijs. De totale begroting van de gemeente stijgt fors en tegelijkertijd is er nog geen zicht op de definitieve financiële kaders. Feit is wel dat er onder de streep minder middelen beschikbaar zijn voor de aanpak van immer toenemende gecompliceerde hulp- of ondersteuningsvragen van burgers in buurt en wijken. Het effect hiervan is meer vraag en minder middelen.

3.3 Aanpak maatschappelijk vraagstuk

Het initiatief van ZID richt zich op bewoners van aandachtswijken, van verschillende generaties met een cultureel en/of maatschappelijk diverse achtergrond. De bewoners hebben te maken met een cumulatie van problemen op het gebied van werkloosheid, leefbaarheid en veiligheid en een oude, eenzijdig samengestelde woningvoorraad.

Een van de ongunstige effecten van het Krachtwijkenbeleid was het negatieve effect op buurtparticipatie¹. Terwijl dit juist een van de doelstellingen van het beleid was; het bevorderen van buurtparticipatie van de buurt. Veelal is een kleine groep bewoners in de aandachtswijken actief in de buurt, terwijl veel overige bewoners zich afzijdig houden. ZID richt zich met name op die bewoners die zich afzijdig houden en zet zich in om een kleine groep actieve bewoners in omvang te laten toenemen. Daarbij richt ZID zich meer specifiek op de niet-westerse en westerse migranten.

TABEL 2 - ETNISCHE HERKOMST VAN VERTREKKERS EN VESTIGERS

	aandachtswijken		overige stedelijke wijken	
	vestigings	vertrekkers	vestigings	vertrekkers
Autochtone Nederlanders	37,3%	40,0%	60,1%	64,0%
Niet-westerse migranten	45,4%	46,8%	21,9%	20,8%
Westerse migranten	17,3%	13,2%	18,0%	15,2%

Bron: cbs

Voor meer informatie over de stad Amsterdam, zie bijlage 3: bevolkingscijfers van de vier wijken: Noord, Zuidoost, West en Nieuw West en bijlage 4 bevolkingscijfers van de Kolenkitbuurt.

¹ Werk aan de wijk. SCP. Den Haag juli 2013.

3.4 Waarom er behoefte is aan het initiatief van ZID

Doordat de overheid zich met haar voorzieningen en de programmering steeds meer terugtrekt uit de wijk en de buurten ontstaat ruimte die ingevuld wordt door betrokken buurt- en wijkbewoners. De ervaring leert ZID dat mensen in de aandachtswijken zorg hebben voor en om hun buurt en zich willen verbinden met de wereld om hen heen. Het probleem is vaak dat zij niet weten hoe en waar zij dat kunnen doen. Daar waar de sociale infrastructuur het hardste nodig is, daar zit ook de burger die over het minste sociale kapitaal van zelfsturing of zelforganisatie beschikt. Het geografische speelveld hiervoor is de wijkaanpak. Deze start vanuit onderop. Met een menselijke maat van onderlinge waarde creatie. Wat kunnen we voor elkaar betekenen? Het exploreren van initiatiefrijke ideeën. Het is de wereld van groot denken en klein beginnen. Nieuwe denkkaders en out-of-the-box. Met een andere rol voor buurtinitiatieven en/of buurtorganisaties. Hoe lossen we met elkaar de problemen in de buurt op? Het probleem is vaak dat zij niet weten hoe en waar zij dat kunnen doen. Met de ZID-methode wil ZID voor deze mensen (volwassenen en kinderen) de mogelijkheden tot maatschappelijke participatie duurzaam zichtbaar en toegankelijk maken, zodat buurtbewoners zich actief en positief met elkaar kunnen verbinden en via hun verhalen een stem krijgen vanuit hun eigen culturele identiteit. Maatschappelijke betrokkenheid en verdraagzaamheid tussen mensen, culturen en generaties zijn daarbij de meerwaarde in de totaal-aanpak van de ZID-methode.

3.5 Doelgroepen en samenwerking met sociale partners

De doelgroep is de bewoners van aandachtswijken, van verschillende generaties met een cultureel en/of maatschappelijk diverse achtergrond. Vanaf augustus 2013 is ZID gestart met het aanbieden van het cultuurparticipatie programma, in het kader van het project *Van de Werelddaken*, bij twee vestigingen van Resto VanHarte in Amsterdam; Noord en Zuidoost. Wat we uit de samenwerking kunnen concluderen is dat Resto VanHarte (RVH) dezelfde doelgroep wil bereiken en activeren die ZID voor ogen heeft: verschillende generaties, verschillende culturele achtergronden, weinig financiële middelen en op zoek naar sociale contacten en netwerken. Sinds 2013 hebben we met veel verschillende sociale partners samengewerkt, met veel succes. In Amsterdam werken we bijvoorbeeld nauw samen met de welzijnsorganisaties Stichting Eigenwijks en Combiwel, waardoor we steeds meer draagvlak in Amsterdam West en Nieuw-West hebben. De komende jaren zetten we deze samenwerkingen voort, en zoeken we in elke wijk waar we zitten naar een stevige welzijnsorganisaties.

3.6 Doelgroepsbereik en stakeholders

Op basis van de ervaring, opgedaan in Amsterdam West en in Culemborg, zijn voor ZID kerngetallen beschikbaar gekomen van het bereik van de doelgroepen. Het

aantal actieve bewoners dat participeert in de *ZID-methode* ligt gemiddeld op zo'n 11% van de wijkpopulatie. Het aantal bezoekers dat een voorstelling of een event bezoekt ligt met 22% van de wijkpopulatie op het dubbele.

Om dit bereik te realiseren werkt ZID samen met stakeholders, zoals lokale overheden, maatschappelijke organisaties, maar ook stakeholders in buurt en wijk die worden opgeleid tot buurtacteurs en betrokken professionals vanuit verschillende culturele disciplines en functies. Wijkbewoners worden benaderd via de lokale media. Daarnaast worden wervingsbijeenkomsten en introductie workshops georganiseerd in samenwerking met lokale, vaak maatschappelijke, organisaties en soms op scholen. ZID gaat ook frequent op bezoek bij bestaande organisaties om kennis te maken met de medewerkers en hun activiteiten.

4 Ambitie 2018-2020

4.1 De ambitiedoelstelling

Van 2018 t/m 2020 wil ZID haar werk van de afgelopen jaren in de wijken verdiepen door meer samen te werken met wijkgerichte welzijnsorganisaties. Daarnaast wil ZID haar festival ExploreZ jaarlijks houden en elke keer nieuwe artistieke concepten voor het festival ontwikkelen. Ook komt ZID met een nieuwe productie, waarin het thema Vrijheid centraal staat. Naast de lokale en nationale doelstellingen, breidt ZID de komende jaren haar internationale contacten uit door samenwerkingen aan te gaan met partnerorganisaties uit diverse landen en haar methode internationaal uit zetten via informele educatie programma's als Erasmus+. Tevens is 2019 het laatste jaar van het Caravan Next, het grootschalige Europese samenwerkingstraject (2015-2019), waar ZID onderdeel van was.

Op organisatorisch terrein wil ZID haar jonge maker (Daan Bosch) en zakelijk coördinator (Malou Lintmeijer) een ontwikkeltraject aanbieden. Hiervoor worden fondsen aangeschreven en de juiste trajecten in kaart gebracht.

ZID heeft in 2016 een contract getekend voor 10 jaar in de Stichting Broedplaats Bouw, waar ze al vanaf 2004 kantoor houdt. Met dit contract kan de theaterzaal van ZID eindelijk verbouwd en heringericht worden, zodat de zaal aantrekkelijker wordt voor bezoekers en er meer gebruik kan worden van techniek en licht. ZID is op zoek naar fondsen om dit te bewerkstelligen.

4.2 Lokaal, landelijk, internationaal

De ambitie van ZID is in 2018/2020 het groeimodel te realiseren langs een drietal lijnen:

1. *Lokaal* In Amsterdam worden in de stadsdelen West en Nieuw-West de banden versterkt met welzijnsorganisaties om meer deelnemers voor de projecten van ZID te krijgen. Ook zullen er projecten in Amsterdam Noord en Zuid-Oost komen.
2. *Landelijk* door de ZID-methode over te dragen en te implementeren in via CultuurGidsen en VerhalenVanger. Onze samenwerking met Laaktheater in Den Haag wordt uitgebreid en er zijn plannen en gesprekken met nieuwe partners in Den Haag.
3. *Internationaal*: de samenwerking met Caravan Next wordt voortgezet, we hebben een verlenging voor samenwerkingsproject met Dar Amsterdam, Larache Marokko en zetten de samenwerking met POD Teater voor in Belgrado, Servie.

4.3 Fases van ZID

Om de projecten te verwezenlijken, werkt ZID volgens 4 fasen:

Fase 0: Voortraject

Voordat gestart wordt met een project in een aandachtswijk wordt een uitgebreide check op de randvoorwaarden uitgevoerd: wat zijn de vraagstukken in de wijk, hoe ziet de sociaaleconomische samenstelling van de wijk eruit, welke 'zachte' en 'harde' infrastructuur is er aanwezig, is er voldoende draagvlak onder de deelnemers, welke maatschappelijke organisaties zijn betrokken en is de financiële ondersteuning mogelijk?

Aandachtspunt	Kerngegevens
Samenstelling van de wijk	Demografische gegevens
	Sociaal economische gegevens
	Sociaal culturele gegevens
	Sociale kaart voorzieningen
Kenmerken van de wijk	Geografische en maatschappelijke context
Vraagstukken van de wijk	Inkomen

	Werkgelegenheid
	Gezondheid
	Veiligheid
	Sociale cohesie
	Leefbaarheid
Sociale infrastructuur	Maatschappelijke organisaties
	Verenigingsleven
	Vrijwilligers
	Actief buurtkader
	Culturele organisaties
Bestuurlijk kader	Beleid sociaal domein
	Wijkaanpak

Fase 1– introductie fase: workshops en projecten, vaak als een start van een lang lopende programmalijn, bedoeld voor deelnemers om bij zich zelf na te gaan of ze hierin interesse en mogelijkheden hebben

Fase 2– uitwerking, gerichte trainingsgroepen:

a) training tot CultuurGids – voor buurtbewoners die na de training zelfstandig, met en voor andere buurtbewoners, culturele activiteiten willen kunnen opzetten.

b) training voor Buurtacteurs - een training in speltechnieken, beweging, stemgebruik. De deelnemers brengen eigen ervaringen en fascinaties in als materiaal voor theaterscènes. Ze leren improviseren en presenteren. De meest gemotiveerde deelnemers werken verder aan een jaarlijks gemaakte eindproductie.

Fase 3 – voor de groep die meewerkt aan de eindproductie en de presentatie daarvan en verschillende andere projecten. Deze groep wordt samengesteld zowel uit buurtacteurs als uit professionals.

Fase 4 - ZID Academy landelijk netwerk van ZID Ambassadeurs

Doel: borging, binding met ZID en kennisoverdracht. Eén keer per half jaar een terugkomdag voor ambassadeurs en voor professionals in de vorm van expertise uitwisseling, training en inspiratie geven. ZID blijft aanspreekpunt en coördinator. Tevens is een helpdesk beschikbaar. ZID streeft naar een netwerk van actieve bewoners om een netwerk van ZID Ambassadeurs op te bouwen, zodat ze voor veel vragen, ervaringen en hulp in eerste instantie elkaar kunnen benaderen. Tot slot biedt ZID verschillende hulpmaterialen, zoals voorbeelden voor het opzetten van een activiteit, of de wijze van invulling.

5 Activiteiten 2018-2022

5.1 Thema

2018 staat in het teken van Vrijheid.

Het centrale thema in 2018 en 2019 is *Vrijheid*.

In tijden van politieke onrust, terroristische aanslagen en vluchtelingenstromen uit oorlogsgebieden vraagt ZID zich af wat vrijheid vandaag de dag voor ons betekent. Hoe verhoudt persoonlijke vrijheid zich tot die van de ander? Zoals de Franse filosoof Michel Foucault schreef: *'Jouw vrijheid staat altijd in verhouding tot die van anderen. Een vrij mens is nog altijd een mens te midden van zijn medemensen.'*

'Een paar jaar geleden hadden we ons niet kunnen voorstellen dat onze kinderen naar een popconcert gaan en dat je als ouder bezorgd bent of er een aanslag plaats zal vinden. Helaas is dit onze realiteit anno 2017. Hoe kunnen we ons nog vrij voelen? Kunnen we nog verdraagzaam zijn in wijken waar zo veel verschillende mensen dicht bij elkaar wonen?'

- Karolina Spaić, artistiek leider ZID Theater -

In de verhalen van de deelnemers zullen allerlei vormen van vrijheid naar voren komen. Vrijheid als individu, vrijheid van een groep of gemeenschap, vrijheid als symbool voor de vrede in de wereld. Omdat de deelnemers wijkbewoners zijn met zeer verschillende culturele en religieuze achtergronden onderzoeken we hoe in de verschillende culturen met vrijheid wordt omgegaan. Wat gebeurt er als die verschillen bij elkaar komen?

ZID onderzoekt met de deelnemers waarom er zoveel ontevredenheid is, zoveel armoede, eenzaamheid en segregatie? Wat is de ervaring van de internationale makers en deelnemers, en wat kunnen we van elkaar leren?

5.2 ExploreZ

In 2018 organiseert ZID - Community Art & Performance Center uit Amsterdam, samen met lokale partners en verwante culturele organisaties uit Denemarken, België, Polen, Italië, Griekenland, Servië en Marokko het **Festival ExploreZ**, met en voor stadsbewoners.

Festival ExploreZ is het multidisciplinaire festival dat kunst en sociale impact met elkaar verbindt, zowel op lokaal als internationaal niveau. Tevens is het hét presentatiemoment van een jaarlang projecten van ZID met en voor stadsbewoners in Amsterdam en Den Haag.

De eerste activiteiten starten eind maart 2018. Het festival zelf, waar de resultaten onder andere te zien zijn, vindt plaats van 24 t/m 30 september.

Daarna worden de resultaten verwerkt in een intensief natraject dat uit twee onderdelen bestaat: Vrij Podium en Here We Are: Vrijheid.

Festival ExploreZ bundelt programmaonderdelen die door lokale en internationale partners worden ontwikkeld, samen met stadsbewoners, theatermakers en jonge kunstenaars die actief meedoen in de voorbereiding en uitvoering. In totaal is Ex-

ploreZ de aanleiding voor zeven projecten waarin de deelnemers en het publiek participeren en centraal staan..

Daarnaast presenteert Festival ExploreZ voorstellingen van internationale gezelschappen, debatten, workshops en een internationale conferentie/inspiratiebijeenkomst.

Deelnemers tijdens ExploreZ, december 2016

5.2.1 Vrije Stad

Bewoners van Amsterdam en Den Haag, de deelnemende theatermakers en internationale gasten geven samen hun visie op het thema *Vrije stad*.

Wonen we in een stad waar we onszelf mogen zijn? Zijn we vrije mensen en is er nog vrije ruimte om in te vullen? Hoe verhoudt zich de vrijheid van het individu tot de stad waarin we leven

Een locatieproject dat op 3 verschillende locaties in 5 wijken (Amsterdam West, - Noord en Nieuw- West, en in Den Haag in het Laakkwartier en de Schilderswijk) wordt uitgevoerd.

Vrije Stad is een theatrale ontdekkingsstocht met de spelers als gidsen en vertellers. Het publiek volgt een route die langs korte voorstellingen en installaties met video's, foto's en voorwerpen leidt. Vooraf en na afloop is er een randprogramma met optredens van lokale muziek- en dansgroepen.

Het concept van een theatrale wandeling voor het publiek is laagdrempelig. Belangrijk wordt het verwerken van de persoonlijke verhalen van de deelnemers uit verschillende lagen van de bevolking (een huisarts, groenteboer, student, moeder met kleine kinderen, jongeren, statushouder, ondernemer). Aanvullend wordt foto- en filmmateriaal gemaakt en bijpassende ruimtelijke installaties.

5.2.2 Bread&Songs

Bread&Songs presenteert muziek, liederen en rituelen en nieuw ontwikkelde gezamenlijke vormen van de deelnemende muzikale groepen.

Religieuze spanningen domineren niet alleen het wereldnieuws. Ook ZID heeft hier mee te maken in de werkpraktijk. Onder de deelnemers aan projecten bevinden zich christenen, hindoestanen, moslims en joden. Net als de theatermakers van ZID voelen zij geen sterke aandrang om het voortdurend over religie te hebben, maar het onderwerp kan ook niet vermeden worden. Als religie ter sprake komt, kunnen gesprekken scherpe kantjes krijgen. ZID heeft besloten om dat gesprek actief en open te voeren, en de deelnemers te laten discussiëren over verschillen en overeenkomsten in hun religieuze overtuigingen en tradities; juist omdat religie alom aanwezig is en het blijkbaar zo moeilijk is om erover te praten.

5.2.3 Balkan Kitchen

Dans- en muziekstijlen uit de Balkan regio (Roemenië, Griekenland, Servië, Bulgarije, Bosnië, Macedonië) krijgen een verrassende en vernieuwende make-over. Ondertussen krijgt het publiek gerechtjes uit de wereldkeuken geserveerd door spelers in de rol van kok.

De choreografen van Folklore Danshuis Zajednica geven een serie workshops aan de 40 deelnemers waarin dans uit de Balkanregio (Roemenië, Griekenland, Bulgarije, en de landen van ex- Joegoslavië: Macedonië, Bosnië, Kroatië, Montenegro, Slovenië, Servië) centraal staat. Daarna gaan de artistiek leiders van Omma Studio Theater samen met het artistieke team van Balkan Kitchen aan de slag om een interculturele ontmoeting tussen Balkan dans en muziek en andere dans- en muziekstijlen die worden ingebracht door de deelnemers, tot stand te brengen. Door de samenwerking met de studenten van het Conservatorium, de leerlingen van Muziekschool Amsterdam en een aantal lokale dansgroepen krijgt de voorstelling een onmiskenbare Amsterdamse invulling.

Van april t/m juni wordt er wekelijks gerepeteerd. In september zijn de generale repetities.

5.2.4 Maak je wereld

Maak je Wereld is een uitwisselingsproject met jongeren uit Italië, Polen, Servië, Marokko en Nederland. Het thema van het project is de vrijheid om zelf keuzes te maken.

Hoe maak je die, en wat is daarvoor nodig? Welke factoren spelen een beslissende rol? Wie is je vertrouwenspersoon? Hoe groot is de invloed van ouders, familie, je omgeving? En vooral: Hoe is dat voor je leeftijdsgenoten elders? Deze vragen gaan de jongeren onderzoeken en beantwoorden.

De begeleiders kiezen in overleg met de jongeren ieder hun eigen invalshoek voor de vorm. Te verwachten valt een mix van theater, dans, rap, muziek, story telling, en video's waarin jongeren hun mening geven.

Na de voorstelling is er een nagesprek met het publiek, begeleid door een moderator en met alle aanwezige jongeren.

Het hele proces inclusief de eindpresentatie wordt vastgelegd door filmmaker Rodolfo Vejar. Zijn korte film zal op sociale media worden geplaatst. De film geeft inzicht in het werkproces en de methodiek, en toont het eindresultaat.

In de deelnemende landen is de begeleiding van de jongeren in handen van het POD Teatar uit Servië, Dar Amsterdam uit Marokko, Social Community Theater uit Turijn en Brama Teatar uit Polen.

De begeleiding en coördinatie in Amsterdam en de eindpresentaties zijn in handen van theater- en dansmakers Andrada Simo (ZID en Lost Project/het huistheatergezelschap van de Tolhuistuin), Joske Daamen (ZID en ICK/Stadsgezelschap Dans van Amsterdam), Jeritza Toney, theaterdocent (Jeugdtheaterschool Zuid Oost, ZID), Weekend Academie, Amsterdam.

5.3 Vrije Podia

Na ExploreZ zorgt ZID voor een na-traject voor alle deelnemers van de projecten. Na het festival wordt er onder begeleiding van ZID per wijk een buurt-evenement van twee uur door de deelnemers zelfstandig georganiseerd: Vrij Podium. De deelnemers hebben in het hele productieproces een hoofdrol: Bij het bedenken, maken en presenteren. Het Vrije Podium is een moment waar alle input, kennis en inspiratie uit de voorafgaande projecten en van het festival ExploreZ bij elkaar wordt gebracht in een artistieke presentatie. Zingen, dansen, het voordragen van gedichten maar ook een presentatie via fotografie of film is mogelijk.

Het Vrije Podium vindt gedeeltelijk plaats op een fysiek podium, speciaal voor deze evenementen gemaakt, waardoor de buurtlocaties een extra sfeer krijgen.

5.4 Here We Are – Vrijheid

ZID werkt sinds 2015 samen met Toneelgroep Amsterdam en heeft in 2015 het programma *Here We Are* ontwikkeld. In *Here We Are* bundelen we niet alleen de inhoudelijke input van het voorbije jaar maar brengen we ook een nieuw publiek naar de Stadsschouwburg. Kruisbestuiving op het podium en in de zaal.

ZID verwerkt de persoonlijke verhalen, de ervaringen en statements van de deelnemers uit de workshops en projecten. De deelnemers betreden het grote podium, samen met de uitgenodigde gasten en de sprekers. Het programma wordt ontwikkeld met de afdeling Educatie van Toneelgroep Amsterdam, en één van de acteurs van TA komt langs voor spel-aanwijzingen. In februari 2019 zal de editie van *Here We Are – Vrijheid* te zien zijn. Dit is tevens de aftrap voor de productie *Vrijheid*.

Applaus na Here We Are-Liefde, 29 april 2017

5.5 Productie Vrijheid

Vrijheid van dichtbij wordt een multidisciplinaire montagevoorstelling waarin de verhalen van de deelnemers met video, dans, muziek en theater verteld worden. De spelers zijn de belangrijkste troef in de voorstelling. De dynamiek van de grote groep spelers op het podium wordt versterkt met de choreografische structuren en de kleurrijke kostuums. De voorstelling is inderdaad als een samenleving in het klein. Totaal verschillende mensen, qua cultuur, leeftijd en sociale status komen elkaar in verschillende levensgebeurtenissen tegen, hieruit ontstaan vriendschappen en liefdes, maar ook conflicten en onbegrip. Vrijheid van het individu staat weleens haaks op de vrijheid van een gemeenschap. En hoe verhoudt zich de vrijheid tot geloof, media en de materialistische wereld?

5.6 CultuurGidsen

ZID wil deelnemers zowel op lokaal als nationaal niveau ideeën en netwerken aanreiken die hen in staat stellen om na afloop van de training zelfstandig culturele activiteiten in hun buurt te organiseren. Na de training CultuurGidsen hebben de deelnemers meer zelfvertrouwen, kennen hun talenten en hebben nieuwe contacten gelegd om aan de slag te gaan. Met de hulp van ZID organiseren zij hun eigen culturele activiteiten voor de wijk. De training heeft al met succes plaatsgevonden in Den Haag, Amersfoort en 4x in Amsterdam

ZID wil haar methodiek landelijk verspreiden om meer mensen te kunnen bereiken en duurzaam met elkaar te verbinden.

In 2018 en 2019 wil ZID haar netwerk in Den Haag verbreden, en hier nog een CultuurGidsen training doen, in samenwerking met Theater de Nieuwe Regentes en

Filmhuis Dakota. Ook is ZID bezig met de voorbereidingen voor een training in Amsterdam Noord en Amsterdam West.

5.7 VerhalenVanger

Met de VerhalenVanger workshops biedt ZID een laagdrempelige kennismaking met kunst en cultuur aan mensen die niet thuis zijn op dit terrein. We stimuleren hen om hun creatieve talent te ontdekken. We geven deelnemers een stem door met buurtgenoten thema's te bespreken die hen bezighouden. Om dit op een ongedwongen en fantasierijke manier te doen hebben theatermakers van ZID het spel VerhalenVanger ontwikkeld, dat als spelmethode wordt gebruikt bij de workshops. In de workshops gaat ZID actief op zoek naar de verhalen en de ervaringen van de deelnemers in relatie tot het thema vrijheid. De verhalen fungeren als brug om met een breed publiek een gesprek te kunnen voeren. In de vertellingen komen meningen over-, ervaringen met- en oplossingen voor het thema vrijheid aan bod. In de workshops leren de deelnemers onder begeleiding van de ZID-theatermakers om de vertelling op een aantrekkelijke, theatrale manier over te brengen.

VerhalenVanger is inmiddels een bekende methode van ZID Theater. In 2018 zal er een reeks workshops gegeven worden met bewoners van 65+. Daarnaast wordt ZID regelmatig gevraagd door verschillende organisaties om een reeks workshops te geven.

Het VerhalenVanger spel van ZID Theater

Verhalenvanger – het spel

VerhalenVanger is een gezelschapsspel voor meerdere personen, ontwikkeld door theatermakers. Het is een speelveld waarin de universele thema's: liefde, familie, vriendschap, wereld, geluk, afscheid, vrijheid en begin worden genoemd. De deelnemers gooien met een dobbelsteen en verschuiven hun eigen pion naar het desbetreffende thema. Bij het aangekomen thema mag diegene een verhaal uit zijn of haar eigen leven vertellen. Om meer inspiratie voor het verhaal op te doen, kiest elke deelnemer nog een aantal kaarten met afbeeldingen. De kaarten zijn prachtig vormgegeven door een beeldend kunstenaar en geven een enorme ondersteuning aan de vertellers.

Het spel bestaat uit:

- * Een opvouwbare en wasbare doek waarop het spelbord geprint is;
- * een dobbelsteen
- * 28 kaarten
- * Een Doe & Inspiratieboekje **VerhalenVanger**

In het Doe & Inspiratieboekje worden de spelregels uitgelegd. Het spel gaat uit van een 'spelleider'. Het boekje helpt met het creëren van verhalen. Er worden verhalen van anderen in beschreven en op elk verhaal is een gedicht gemaakt. Het boekje inspireert tot het maken van gedichten, geeft tips en beschrijft creatieve opdrachten om de verhalen in beeld te brengen.

5.8 Internationaal

5.8.1 Caravan Next

ZID is onderdeel van het Europese samenwerkingsproject Caravan NEXT, dat loopt van 2016 tot en met 2019. Europese organisaties op het gebied van community art en cultuurparticipatie werken samen om concrete stadsprojecten te ontwikkelen en uit te voeren. De inzet is om zoveel mogelijk deelnemers en publiek te stimuleren om zich via kunst en cultuur actief en duurzaam in te zetten voor positieve verandering in hun buurt, wijk en stad. Binnen dit netwerk met internationale partners wordt kennis en ervaring uitgewisseld over de community art praktijk en cultuurparticipatie.

Verspreid over vier jaar worden in alle deelnemende landen 75 culturele evenementen georganiseerd. Vijf organisaties waaronder ZID organiseren een groot evenement, waar alle partners van tevoren aan meewerken en waar internationale gasten voor worden uitgenodigd. Voor ZID is Festival ExploreZ dit evenement. ExploreZ wordt in september 2018 georganiseerd, en in juni 2019. Daarnaast organiseert ZID in kader van Caravan Next in november 2018 een conferentie in Rabat, Marokko.

In 2018 zullen er meetings zijn met alle partners over het vervolg van Caravan Next.

De 14 Europese partners in CARAVAN NEXT zijn:

1. Odin Teatret / Nordisk Teaterlaboratorium
2. Universiteit van Turijn, afdeling Humanistiek i.s.m. Società Consortile per Azioni/ Social Community Theatre – Italië
3. Atalaya TNT – Spanje
4. Theater Brama – Polen
5. Truc Spherique – Slowakije
6. Rohrmeisterei – Duitsland
7. Technische Universiteit van Kreta - Griekenland
8. OMMA Studio Theater, Griekenland
9. Farm in the Cave – Tsjechië
10. Association des Agences de la Democratie Locale (ALDA) – Frankrijk
11. Kulturno Izobrazevalno Drustvo Kibla – Slovenië
12. OGR- CRT film platform – Italië
13. POD Theater, Servie
14. ALDA, Frankrijk

5.8.2 Samenwerking Dar Amsterdam

In 2018 wordt de samenwerking tussen ZID Theater en Cultureel Centrum Dar Amsterdam, Larache, Marokko voortgezet. Onder begeleiding van de enthousiaste makers en performers van ZID en in sterke samenwerking met de trainers en makers van het Dar Amsterdam, gaan we aan de slag met de uitwisseling van werk-

methodes, trainingen, maken van een productie en het organiseren van een conferentie. Dit alweer voor het vierde achtereenvolgende jaar. Tijdens het laatste bezoek in 2017 werd het spel VerhalenVanger gespeeld en overgedragen aan de deelnemers in Larache. Dit was zeer succesvol en we hebben verhalen verzamelt die de basis voor een nieuw script gaan vormen. Na de prachtige voorstelling Van de Werelddaken, gemaakt met de spelers van ZID en de kinderen en jongeren van het Dar Amsterdam en opgevoerd in de Cinema in het centrum van Larache in 2016, gaan we nu aan de slag met de nieuwe productie. In opdracht en in samenwerking met de Gemeente Amsterdam, zal er dit jaar gewerkt worden aan korte solo's van de kinderen en de jongeren- de DAR Talks en zal er een begin worden gemaakt met een groepsvoorstelling rondom het thema vrijheid. Ook zullen we beginnen met het opzetten van een conferentiedag over sociaal artistiek theater, dat in oktober 2018 plaats gaat vinden. Het ZID Theater is zeer verheugd met de sterke samenwerking tussen de Gemeente Amsterdam, Dar Amsterdam en Eco-del.

5.8.3 Tandem

ZID Theater is geselecteerd voor Tandem for Culture – Europe 2018, samen met partnersorganisatie POD Teatrat uit Denemarken. Tandem is een programma van European Cultural Foundation en MitOst. Voor dit project gaan Malou Lintmeijer (ZID) en Branka Brajic (POD) als jonge medewerkers op zoek naar de rol van community art anno 2018 en wat hun rol is binnen de organisatie. De resultaten worden gepresenteerd op ExploreZ 2018.

ZID tijdens ExploreZ Belgrado, september 2017

5.8.4 Erasmus+

ZID Theater wil haar methode internationaal uitzetten middels informele educatie programma's als Erasmus+. Met verschillende internationale partners uit diverse landen is ZID bezig met methode uitwisseling voor jongeren en volwassenen. Deze uitwisselingen worden omgezet in meerjarige projecten, waarvoor aanvragen worden gedaan bij Erasmus+. Medio 2019 verwacht ZID hier officieel mee aan de slag te gaan.

6 Planning

Project	Projectkleur	Jan	Feb	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
lenVanger													
n Kitchen													
&Songs													
Stad													
je Wereld													
reZ													
Podium													
urGidsen													
laag													
an Next													
msterdam													
We Are- eid													
sept 2019													
We Are- eid													
actie Vrij-													
urGidsen West													
urGidsen d													
Caravan Next													
reZ													

7 Onderzoek in het kader van ExploreZ

“Het ExploreZ Festival heb ik met interesse gevolgd omdat het een van de weinige mo-menten is waarop je in Nederland internationaal (Europees) community theater kunt zien op een manier die verder gaat dan alleen het showcasen van werk. ExploreZ is namelijk tegelijkertijd gericht op uitwisseling van methodieken. Het biedt (jonge) makers de gelegenheid om over hun grenzen te kijken en in de workshops van de internationale partners kennis op te doen over uiteenlopende manieren om je artistiek met de ‘community’ te verbinden, na te denken en te debatteren over de verschillende artistieke invullingen en benaderingen die daarbij ontstaan en in eerste pilots met een internationaal makersteam werkelijk te produceren”.

Sandra Trienekens, onderzoeker

In het kader van Caravan Next en de verduurzaming van de resultaten, volgt Sandra Trienekens met het bureau Urban Paradoxes organisator ZID gedurende het project. Tijdens de workshops analyseert zij de ZID Methode (zie bijlage 5) en onderzoekt hoe ZID haar culturele en sociale doelen bereikt. Er wordt gefocust op de artistieke en sociale resultaten en wanneer deze bereikt worden.

Trienekens doet onderzoek naar de wijze (methodiek) waarop ZID aan community building doet. Community building staat voor het creëren van een breed draagvlak tussen de wijkbewoners, zodat de deelnemers, vrijwilligers en het publiek verbonden worden. Vervolgens kijkt Trienekens wat deze methodiek doet met zowel het individu (deelnemer) als de groep en welke impact heeft het op de wijk.

Door een focusgroep van deelnemers te nemen, kijkt zij naar hoe de workshops invloed hebben gehad. Deze focusgroep krijgt in het begin en aan het eind een enquête waarin zij hun situatie op verschillende vlakken een score moeten geven. Deze groep gaat ook collectief in gesprek met de rest van de deelnemers, ZID en de onderzoeker. Verder worden er interviews met partnerorganisaties gehouden en wordt er gekeken naar de kwantitatieve doelen en of deze bereikt worden. Het onderzoek wordt in 2017 en 2018 digitaal gepubliceerd en verspreid via ZID en in 2019 wordt er een publicatie van gemaakt. Het doel hiervan is om een grondige inzicht te krijgen op de effecten van cultuurparticipatie op de deelnemer/ wijkbewoner en de sociale en maatschappelijke effecten die hiermee gepaard gaan.

8 Communicatieplan ZID – City Art & Performance Center

Doelgroepen:

Voor 2018-2020 zijn we op zoek naar inwoners van Amsterdam en Den Haag om mee te doen als deelnemer of bezoeker. Door vorige projecten en samenwerkingspartners heeft ZID ook contacten - naast Amsterdam West en Nieuw-West - in Amsterdam-Noord en Amsterdam-Zuidoost, en in Den Haag in de Schilderswijk en Laak.

Voor de projecten zal het zwaartepunt liggen op het werven van deelnemers en publiek in de wijken waar de activiteiten zullen plaatsvinden: Amsterdam-West, Nieuw-West, - Noord en in Den Haag in het Laakkwartier en de Schilderswijk. In Amsterdam wonen in deze wijken alleen al 450.000 mensen, in Den Haag gaat het om ongeveer 50.000 bewoners.

Deze buurten zijn kinderrijk en worden bewoond door een hoog percentage mensen met een niet-westerse achtergrond.

Onze doelgroep bestaat voor een groot deel uit mensen die niet vanzelfsprekend in contact komen met kunst en cultuur. Een deel is lager opgeleid, heeft een lagere sociaaleconomische positie en beheerst de Nederlandse taal matig. Omdat we in achterstandswijken werken, hebben de meeste mensen niet veel geld (over) om aan kunst en cultuur te besteden.

ZID Theater onderscheidt twee hoofdgroepen in de marketing: Deelnemers en publiek.

ZID gaat voor de deelnemers werven onder jongeren van 15-20 jaar en onder volwassenen. Deelnemers zijn bewoners/amateurs uit bovengenoemde doelgroepen.

Publiek

Het Festival ExploreZ, Here We Are-Vrijheid en de productie zijn geschikt voor een breed publiek vanaf tien jaar, waarbij we ons vooral richten op de bewoners uit de genoemde wijken: familie, burens, vrienden en vriendinnen van alle deelnemers en vakgenoten en geïnteresseerden uit de sectoren cultuur/community art, sociaal-artistische praktijken, welzijn, maatschappelijk werk, beleidsmedewerkers van gemeenten.

Daarnaast richten we ons op een stadsbreed geïnteresseerd publiek.

Marketingaanpak:

Een belangrijke manier om onze deelnemers en ons publiek te bereiken is het maximaal inzetten van ons netwerk en het op een persoonlijke manier enthousiasmeren van de mensen in de wijk. De deelnemers aan onze projecten en ons publiek en de deelnemers aan ExploreZ in 2016 worden in de aanloop naar het festival ook onze ambassadeurs in de buurt. Deze ambassadeurs promoten ZID via online kanalen of evenementen.

Inmiddels hebben wij een groot bestand aan ambassadeurs. ZID biedt hen de mogelijkheid om steeds weer actief te zijn op evenementen en zichzelf te ontwikkelen, zij bieden ZID hun eigen netwerk.

Deelnemers en publiek vinden we deels via buurthuizen, buurttheaters en bewonersverenigingen. In de uitvoering van projecten is de achterban van onze deelnemers een belangrijke doelgroep die graag komt om hun familie of vrienden te zien optreden.

ZID is zoveel mogelijk persoonlijk aanwezig, zoals op buurt evenementen, de Budgetmarkt of de Talentenbeurs, waar ZID potentiële deelnemers en publiek werft. Ook staat ZID in nauw contact met sleutelfiguren in de wijken.

Per wijk wordt samengewerkt met relevante instellingen om potentiële deelnemers en publiek te bereiken.

Om deelnemers en publiek voor 2018 en 2019 te bereiken trekken de CultuurGidsen, de tientallen vrijwilligers opgeleid door ZID, letterlijk de buurt in. Een van onze succesvolle wervingsacties heeft de vorm van laagdrempelige inloopbijeenkomsten van ons gezelschapsspel VerhalenVanger, waarbij mensen kunnen kennismaken met theater en met elkaar door het spel te spelen en verhalen met elkaar te delen en te presenteren. Deze worden vooraf aan de festival bij de verschillende organisaties en Huizen van de wijk in de buurten uitgevoerd. ZID stimuleert dat mensen met nieuwe mensen in contact komen, hun verhalen delen of zelfs al meezingen, dansen of spelen. Bij deze bijeenkomsten kunnen we mensen wijzen op onze activiteiten, als deelnemer of als bezoeker. De bij ZID betrokken 'buurtacteurs' zijn belangrijk als ambassadeur voor ZID richting hun eigen achterban en hun eigen culturele gemeenschap.

Over het algemeen is mond-tot-mondreclame een belangrijk middel voor onze doelgroepen.

Naast de achterban van ZID trekken ook de grote hoeveelheid partners in het project hun eigen achterban. Zij benaderen in samenwerking met ZID allemaal hun eigen publiek, online en via andere kanalen.

Middelen:

Online

- Website van ExploreZ festival
- Een App ontwikkeld door Caravan Next die ontwikkeld is om de potentiële bezoekers te informeren en te interesseren voor het festival.
- Video teaser die via Facebook, website en Youtube worden verspreid.
- Voor Maak je Wereld wordt een apart Youtube kanaal met de VLOG's aangemaakt.
- ZID Theater verstuurt op regelmatige basis een eigen nieuwsbrief met daarin nieuwtjes en het voorstellingsaanbod van dat moment. Ons adressenbestand bestaat op dit moment uit 1000+ personen.
- Sociale media als Facebook en Twitter zijn onmisbaar. Met name de buurtambassadeurs zijn actief op deze sites. De meeste organisaties waarmee wij samenwerken bereiken hun doelgroep ook steeds meer via Facebook. Ook de uitvoeringen van dit project zullen via Facebook worden gedeeld.
- ZID Theater beschikt over goede contacten met zowel buurtgerichte als algemene kunst- en cultuurwebsites en heeft daarnaast een groot bestand van sites die gericht zijn op een cultureel divers publiek. De belangrijkste media voor onze projecten zijn: Westerpost, Echo, Your Amsterdam, I Amsterdam, Parool, en de websites van de Stadsdelen. Ook de site van de Gemeente Amsterdam is belangrijk voor de marketing van het project. Voor het bredere stadspubliek wordt er met name van kanalen via Pakhuis de Zwijger en OBA gebruik gemaakt.
- Inzet van het direct mail-klantenbestand van de podia : Podium Mozaïek, Theater de Meervaart , Pakhuis de Zwijger en OBA .

Flyers en informatiemateriaal voor de deelnemers:

Twee tot drie weken voor de start van een project worden er flyers verspreid. Dit gebeurt vooral op plekken waar zich potentiële deelnemers bevinden, zoals bij lokale instanties en scholen. De verspreiding gebeurt handmatig en via de post, waar organisaties een officiële uitnodiging krijgen. Ook liggen er flyers bij de locaties waar we mee samenwerken.

Programmaboekje, posters en flyers voor publiek:

Om het publiek te bereiken worden een uitgebreid programmaboekje, flyers en posters gemaakt. Deze worden zowel in de buurt als in de stad op verschillende strategische plekken neergelegd. Het beeldmerk van het festival is in de editie van 2016 ontwikkeld en wordt nu weer gebruikt om de herkenbaarheid te vergroten.

Free publicity in de media:

Vanuit ZID Theater worden er met regelmaat persberichten en foto's gestuurd naar de landelijke, regionale en plaatselijke pers. Voor het buurtpubliek zijn de

buurtkranten een belangrijke ingang. Via deze weg is een deel van het buurtpubliek goed te bereiken.

Verder proberen we ook free publicity te genereren via optredens op de radio en tv.

- In West en Nieuw-West werken we veel met buurtkranten zoals in Nieuw-West de Westerpost, Weekblad de Echo West en Oud West, de Bos en Lommer krant (ook online), de stadsdeelkrant en Osdorp TV, die op SALTO A1 wordt uitgezonden.
- In Noord Weekblad Echo Noord.
- In Den Haag werken we samen met Den Haag FM, De Posthoorn, denhaag.com en via de (online) kanalen van onze partners.
- Informeren van magazines die zich specifiek richten op een multicultureel publiek zoals Halal, Contrast, Moesson, Indisch Anders en Magazine Sen (+websites).
- Dutch Culture deelt alle activiteiten omtrent ExploreZ op haar kanalen, hier zullen we met name het culturele publiek mee bereiken.
- Verder worden o.a. benaderd: OpZij, TheaterMaker, Theaterkrant, Amsterdam Weekly, Het Parool, De Groene Amsterdammer, NL20, Zone 020, AUB (website + blad), CKplus, CJP, Cultuurpodium, 8Weekly, De Agenda van Nederland, Etnomedia, Viva, Eventlist, Telegraaf, de Volkskrant, Haarlems Dagblad, Spits en Metro.
- Optredens in de media. De afgelopen jaren heeft ZID goede contacten opgebouwd met een aantal omroepen, zoals MTNL (Multiculturele Televisie Nederland), Mira Media, Amsterdam FM, AT5, Salto (Omroep Amsterdam = Stads FM, Wereld FM en Mokum Radio), NPS, Lokale Nieuwsdienst Amsterdam, Mart Radio, De Multiculturele Amsterdamse Radio en Televisie Stichting.

PR vanuit Caravan Next

Caravan Next heeft een eigen website (www.caravannext.eu), facebook pagina en een app ontwikkeld. De informatie over ExploreZ komt op alle kanalen uitgebreid aan het bod. De app wordt lokaal ingezet en daar komt de programmering van het festival op te staan. Deze informatie bereikt voornamelijk een internationaal publiek vanuit de partnerlanden, maar ook uit Amsterdam.

Alle hoofdprogramma's worden ook via live streaming uitgezonden, zodat ze ook in andere landen gevolgd kunnen worden.

9 Financiën

9.1 Inleiding

Voor de werving van de financiële middelen voor de vestigingen van ZID Theater – Community Art & Performance Center die onder Stichting ZID vallen worden de medewerkers: algemeen en artistiek leider, zakelijk coordinator en een fondsenwerver ingezet. Ieder van hen werkt vanuit de eigen expertise.

Overheid

ZID onderhoudt regelmatig contact met de lokale overheden binnen Amsterdam. Ook is er contact met de landelijke en Europese overheid, of haar fondsen. Op lokaal niveau is er intensief contact met ambtenaren. Zij komen regelmatig kijken bij ZID. Daarnaast is er contact met lokale politici, die media-aandacht met zich meebrengen en ZID op de politieke agenda zetten.

Fondsen

Stichting ZID is goed bekend met en bij de particuliere en overheidsfondsen. Met de groeiambitie is het belangrijk om nieuwe, lokale fondsen en of lokale vestigingen van de bekende fondsen te benaderen, zodat de financiering verspreid wordt.

Bedrijfsleven

De bedrijven in de regio's van de verschillende ZID vestigingen zullen zoveel mogelijk betrokken worden bij ZID. Daarvoor maken wij gebruik van ons huidige netwerk en zullen wij informatie verspreiden bij bedrijven in de directe omgeving van een ZID vestiging: een wervingsbrief, een *flyer* voor (potentiële) sponsors en de digitale nieuwsbrief en de uitnodigingen voor speciale evenementen moet hen over de streep trekken om ZID financieel bij te staan.

Bijlage 7 Curriculum Vitae kernmedewerkers van ZID

Karolina Spaic, Algemeen en artistiek leider

Na een opleiding klassiek ballet en studie literatuur in Belgrado, Servië, studeerde zij in 1988 af als de eerste student van de Internationale Theaterafdeling van de Hogeschool voor de Kunsten (H.K.U.) in Utrecht. In 1991 richtte ze Stichting ZID Theater op en is sindsdien de artistiek leider en regisseur hiervan. Zij heeft tientallen regies van multimedia-voorstellingen op haar naam staan, die zowel in Nederland als in het buitenland (Europa, VS, Zuid Amerika) werden vertoond. Tien jaar lang specialiseerde zij zich aan de International School of Theatre Anthropology (ISTA), onder leiding van Eugenio Barba, waar onderzoek wordt gedaan naar niet-westerse en westerse theater- en dansstijlen en de toepassing hiervan in de hedendaagse praktijk. Hierdoor ontwikkelde zij een passie voor het werken met community art, educatie en niet-westerse benaderingen. Sinds 1999 ontwikkelt ze binnen ZID community art projecten en schrijft ze over haar eigen werkmethode hierin.

Samen met Sebo Bakker, artistiek begeleider en acteur/ coach heeft ze de *ZID-methode* ontwikkeld, waarvoor ZID in 2011, Appeltje van Oranje won, een jaarlijks landelijke prijs van het Oranje Fonds.

Naast haar artistieke werk is zij als adviseur betrokken geweest bij o.a. het Amsterdamse Fonds voor de Kunst, Literair Vertaling en Productiefonds, Domein van de Kunstkritiek, ECF, Atana en verschillende organisaties op het gebied van cultuur, welzijn, lokale politiek en onderwijs. Sinds 2003 is zij lid van 'The Magdalena Project'- an international network of woman in contemporary theatre: www.themagdalena-project.org; dat wereldwijd actief is.

Zij regisseert, coacht, adviseert, doceert en schrijft over theater, kunst en culturele ontwikkelingen.

Sebo Bakker, Artistiek begeleider en acteur

Sebo studeerde aan de Mimeschool in Amsterdam en studeerde daarna af aan de Sonia Moore Theatre School in New York. Sinds 1992 werkt hij bij ZID Theater, waar hij in alle groepsvoorstellingen meespeelde. In 2007-2008 speelde zijn multimediale solovoorstelling 'Vincent & I', die zowel in Nederland als in het buitenland (VS, Duitsland) op tournee ging.

Naast ZID Theater speelde hij mee in verschillende producties en films, waaronder de internationale producties (Parijs, Wenen, New York) 'Universal Copyrights 1 and 9' van Jan Fabre. (1995-97) en 'Invisitors Vista' van Kenzo Kusuda, alsmede in verschillende korte films o.a. in 'Arend' (1992) en 'Humming Wires' (1996) (Openingsfilm Rotterdams film festival '99) van David Haneke. Voor het volgen van de specialisatie bij Yoshi Oida ontving hij, als één van de weinigen, een beurs van het Fonds voor de Podium Kunsten.

Samen met Karolina Spaic, artistiek leider heeft hij *ZID-methode* ontwikkeld, waarvoor ZID in 2011, Appeltje van Oranje won, een jaarlijks landelijke prijs van het Oranje Fonds.

Behalve zijn werkzaamheden als acteur en performer geeft Sebo Bakker regelmatig trainingen en workshops in fysiek theater aan professionals, jongeren en kinderen, in binnen- en buitenland. Sinds 1999 werkt hij samen met Karolina Spaic aan het ontwikkelen van een eigen methode binnen community art.